

Clichés op zoek naar de waarheid

Peter Noordhoek

Clichés op zoek naar de waarheid

Kerst is een cliché. Beelden komen op van kerstbomen, een witte kerst, knusheid en kerstkaarten. 'De' overheid is een cliché. Beelden komen op van langzame ambtenaren, onbetrouwbare politici en de onmacht van de gewone burger.

Clichés bevatten een kern van waarheid – daarom zijn het clichés geworden. Maar clichés hebben ook iets dat droef is, versleten, gebruikt – en de mooie beelden van kerst maken dan plaats voor een regenachtige, te volle en te commercieel gemaakte verplichting. Of je ontdekt dat clichés gewoon niet kloppen. De zoveel negatievere beelden van 'de' overheid maken dan plaats voor een boeiend palet van diensten en activiteiten voor burgers die steeds beter worden bereikt.

Clichés zijn altijd op zoek naar de waarheid. Wat is kerst werkelijk waard? Wat heeft de overheid echt te bieden? Kan het anders? Kan het beter? Ja natuurlijk. Altijd. Clichés zijn er om je tegen te verzetten – om in dat verzet weer tot iets nieuws te komen. Daarom kan ik niet zonder clichés. Deze bundel drukt dat uit.

Het is puur toeval dat ik nu al zo'n tien jaar elk jaar een kerstgedicht maak (probeer te maken) en ik per december 2005 nu tien jaar onder de naam van Northedge mijn beroep als ondernemer, opleider en adviseur uitoefen. Een jubileum is ook een cliché. Hier verzet ik me niet zo erg tegen. Ik vind het een prachtige gelegenheid om al mijn opdrachtgevers, deelnemers, lezers en andere klanten binnen de overheid te bedanken. Geweldig dat zo velen kennis van mijn ideeën willen nemen over kwaliteitszorg en zo veel meer – en mijn excuses voor de keren dat ik er naast zat. Dank gaat natuurlijk ook uit naar de vele collega's met wie ik mag samenwerken en in het bijzonder de groep van partners, docenten en gildeleden die samen met mij zijn doorgegroeid.

Nog een cliché; de belangrijkste mensen dank je als laatste. Hierbij: alle medewerkers van de Oosthaven, Piet den Ouden, Monica Boschman en – geen cliché – mijn onvolprezen Loes.

De clichés zijn op. Tijd voor wat zoeken naar de waarheid van kerst – en die van de overheid.

A handwritten signature in black ink that reads "Peter Noordhoek". The signature is written in a cursive, flowing style with a large initial 'P' and a long, sweeping underline.

Kerst en een jubileum zijn aanleiding voor reflectie en een persoonlijk woord. De wereld draait door. Voor uw advies en opleiding: www.northedge.nl.

ik glimlach en verlang er naar
- Kerst en nieuwjaar -

op zoek naar de waarheid
En wat we willen zijn clichés

Witte kerst in een warm klimaat
En wat we vragen is een

en het vragen naar wat komen gaat
Het gaat om het stilstaan en herhalen

om bomen en gekleurde ballen
Het gaat om de kitsch van kerst

in te moderne tijden
Het is zoeken naar een oud gevoel

- Kerst en nieuwjaar -

Kerst en nieuwjaar -

Het is zoeken naar een oud gevoel
in te moderne tijden

Het gaat om de kitsch van kerst
om bomen en gekleurde ballen

Het gaat om het stilstaan en herhalen
en het vragen naar wat komen gaat

En wat we vragen is een
witte kerst in een warm klimaat

En wat we willen zijn clichés
op zoek naar de waarheid

Kerst en nieuwjaar -
ik glimlach en verlang er naar

Waar zijn de ridders uit de Ridderzaal gebleven?
Wie zwaait er met hun vaandels
en sterft er in hun harnas?

Wie roept er “Leve de Koningin!”
en gelooft er dan ook in?

Wie maakt nog een koninklijk gebaar
en staat dan voor zijn mensen klaar?

Wie zitten er op de harde houten stoelen
die, als ze wat te zeggen hebben, dat ook echt bedoelen?

Waar zijn de ridders uit de Ridderzaal gebleven?
Wie zwaait er met hun vaandels
en sterft er in hun harnas?

Omdat we met kerst
vieren dat we de wereld
warmer en witter kunnen denken
dan wij weten dat hij is

Omdat we met nieuwjaar
wensen wisselen
om de tijd beter te laten lopen
dan die tot nu toe heeft gedaan

Omdat we de wereld
zo mooier maken
dan wijzelf te vaak zijn

Is het goed dat we groeten wisselen
Is het goed dat we ons het goede wensen
en zal kerst meer dan een kerstkaart zijn

Meester, ben ik
genoeg gehecht aan mijn land?
Ben ik met wind, water
en de wendingen van het lot
voldoende verbonden aan de dijken
die mijn huis en hart bewaken?

Weet ik wel wat het is
om les te krijgen van de zee?
De rampen over mijn laarzen
te laten lopen en te merken
wat het is om hulpeloos afhankelijk
van anderen te zijn?

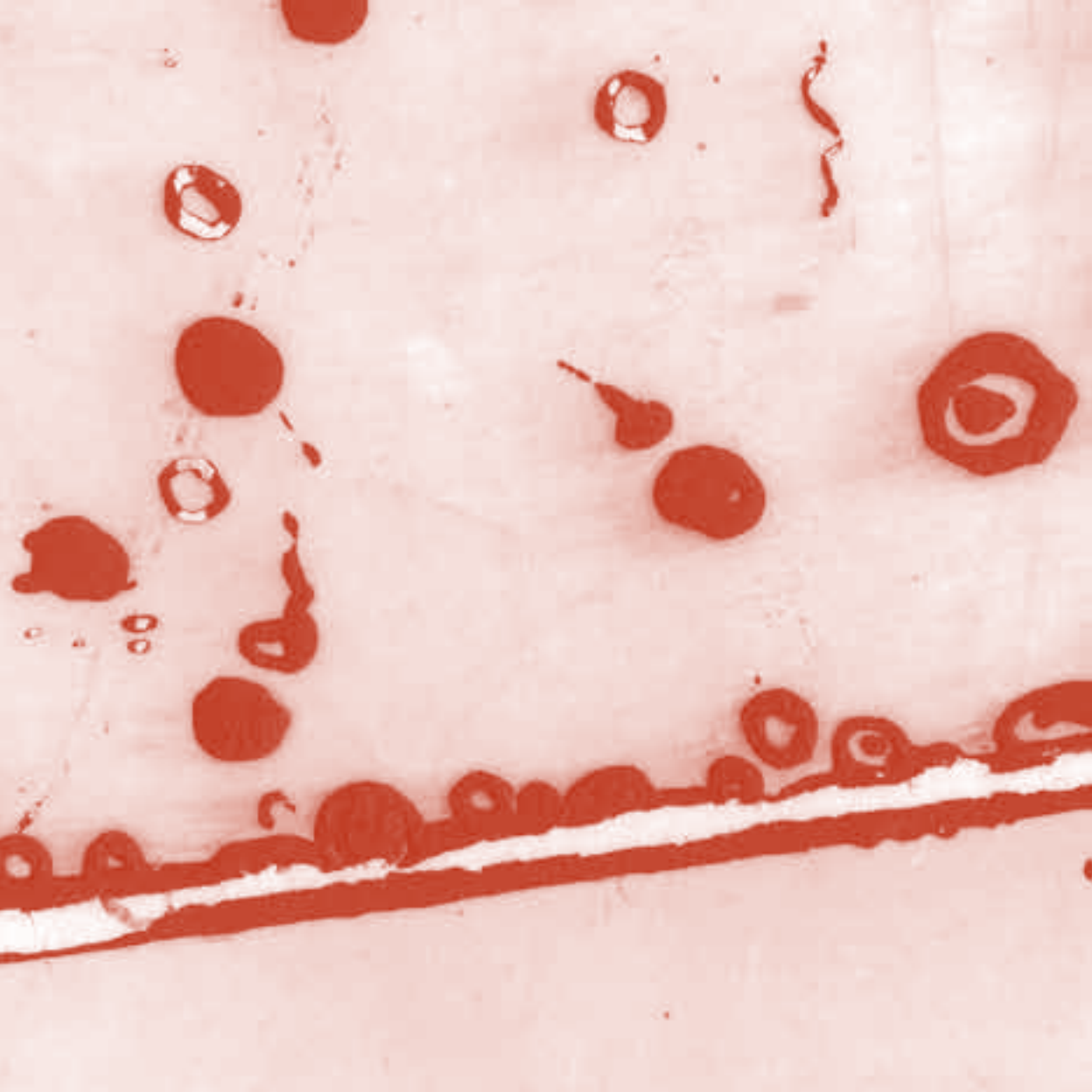
Meester, weet ik wel wat het is
om net zo dapper en groots
als de mensen in het verzet te zijn
als ik nooit iets anders hoeft te doen
dan mijn koopkrachtplaatje
te bewaken?

Meester, is mijn Nederland
wel genoeg mijn land
om klei, zand en Limburgs
löss te voelen
als mijn voeten nooit iets anders raken
dan stoepsteen, asfalt en trottoirband?

Weet ik wel wat ik lees
als u mij het boek geeft
over de historie van mijn land
als ik daar nooit in leef
en het voor mij niets anders is
dan passie uit de tweede hand?

Hoe zou ik kunnen houden
van iets dat groter is dan mijzelf
als ik elke dag moet voelen
hoe klein ik ben
binnen de globale digitale
wereld om mij heen?

Of zie ik het allemaal verkeerd, meester?
Ben ik banger dan ik zijn moet, meester?
Ben ik niet teveel mijzelf, meester
en vergeet ik mijn onszelf?
Mag ik meedoen met onszelf, meester
meedoen met mijn land?
En dan houden van onszelf, meester
houden van mijn land?

Misschien is december
niet het beste moment
om aan kerst te denken

Misschien is een stal
niet de eerste plek
om aan geboorte te denken

Misschien is een kribbe
niet de mooiste plek
om aan de Zoon van God te denken

Misschien ..
misschien niet als u in de tijd van Augustus zou leven
en nog op weg moet om geteld te worden

Voor mij is er altijd een plek
in de herberg geweest
Maar, terwijl ik mijn zegeningen tel,
bedenk ik:
Niets is vanzelfsprekend
en zelfs dat niet
Kerst is een gegeven
en kerst bestaat niet

Dichter bij kwaliteit

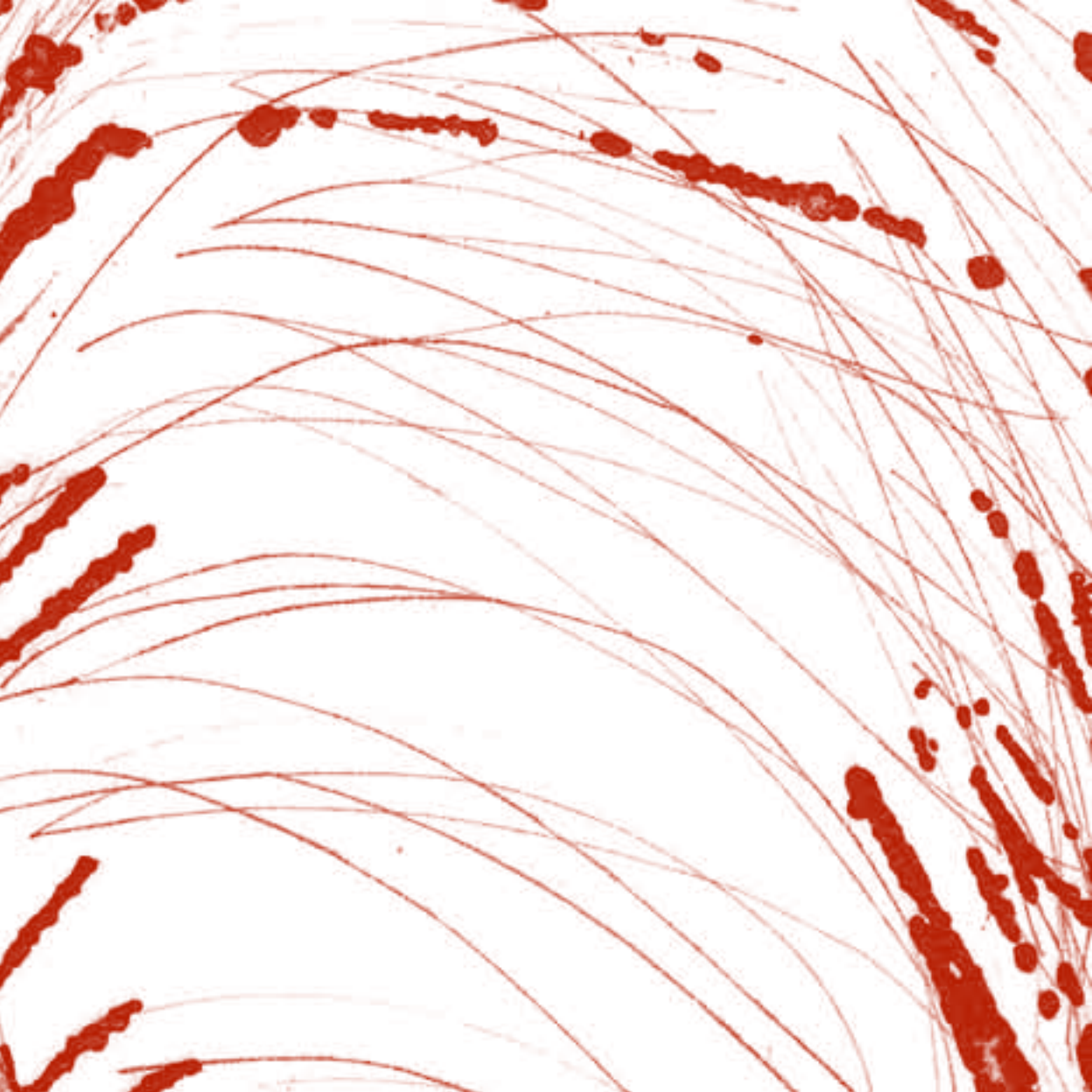
Ik heb nooit gezocht naar kwaliteit
Dacht dat het mij zou vinden
Ik weet niet wat het is
of zou moeten betekenen

Heb er wel veel over gehoord
maar ben in verwarring gebleven
Dacht dat het iets anders moest zijn
dan braaf beschreven processen
en net niet achterhaalde lessen

Ik kan het ook niet rijmend krijgen
Niet in woorden vangen
als een methode, instrument
Heb het altijd gezien als iets
dat dichter bij mij zou moeten staan
dan normen of statistieken

't Zou dichter moeten staan
bij de mensen om wie het gaat
't Zou dichter moeten staan
bij de nummers die tellen

Kwaliteit is een open deur
die zo vaak is opengetrapt
dat het is gaan tochten
Het waait te vaak
met de mooie
bedoelingen weg

Vlak voor de millenniumwisseling

Een keizer rekt terug en bepaalt het jaar Nul
Hij maakt een fout, maar er is toch niemand die weet
wanneer het heilig kind wel zou zijn geboren
bij zijn decreet wordt het eerste millennium geboren

Zo'n duizend jaar later kiest een priester tussen twee kwaden
en legt barbaren uit dat het feest van Winterwende
ook het feest is waarop een kindje Jezus is geboren
en dat die datum dus voor kerst is uitverkoren

Ik weet niet wat de mythen van het jaar tweeduizend zullen zijn
en of dit jaar ook ooit legendarisch zal zijn
Misschien wordt dit jaar wel de Vrede geboren
of wordt alleen maar de Europese kampioenschappen verloren (nee toch)

Laten wij kerst en nieuwjaar met elkaar vieren
alsof de millennia er niets toe doen
en laten we ons vooral herinneren
aan wat we op die dag
 en elke dag
aan kleine grote dingen doen

Stil

zit het raadslid
in zijn bankje
de ongebruikte microfoon
registreert hoe woorden
over zijn hoofd heen springen
aan zijn schaarse haren hangen
hem plagen
met zijn onwetendheid

Wreed

hoe een vaag soort iets
hem gebracht heeft op een plek
ver van de winkel
waar hij zo goed zijn praatjes maken kan
- houdt u uw tas maar even open mevrouw -
en er samen met de broccoli altijd iets
van wijsheid in doet

Dat iets is niets

Dat iets vervliegt
in het zicht van de verordening
gebaseerd op artikel 213a BBV
en de artikel 19 procedure - RO
die zou zijn vertraagd
door een nieuwe normering
afkomstig van een dubbele afkorting
die nog nooit met een krop sla werd gecombineerd

Mooi
als dan toch
zijn vingers het knopje van de microfoon
weten te vinden
bij een passage over het programma groenbeheer
En hij kan vertellen
wat verder niemand kennelijk weet
dat het plantsoen in zijn wijk
al weken niet meer geschikt is
voor zijn klanten – hij noemt ze bij naam
omdat de meeste van hen alleen nog maar
rollatorgewijs kunnen voortbewegen
en hij van hen wat klachten heeft gekregen

Maar hij wordt buiten de orde verklaard
Dit punt had toch echt
op een geschikter moment
moeten worden aangekaart

Het is acht uur 's avonds
Ze is klaar voor de dienst
Haar jas heeft ze al
van de kapstok genomen
Nog een uur, plus
wellicht
nog een kwartier
wachten, dan kan ze wel gaan
Niet te laat, anders heeft ze geen
zitplaats
Niet te vroeg, anders valt ze zo op

Om de tijd te doden
zet ze de televisie nog even aan
Journaal
Kerstavond
De vertrouwde stem
haar gast aan tafel
vertelt over een aanslag
over iemand die is overleden en
over de kerstinkopen, een record
Het weerbericht geeft regen

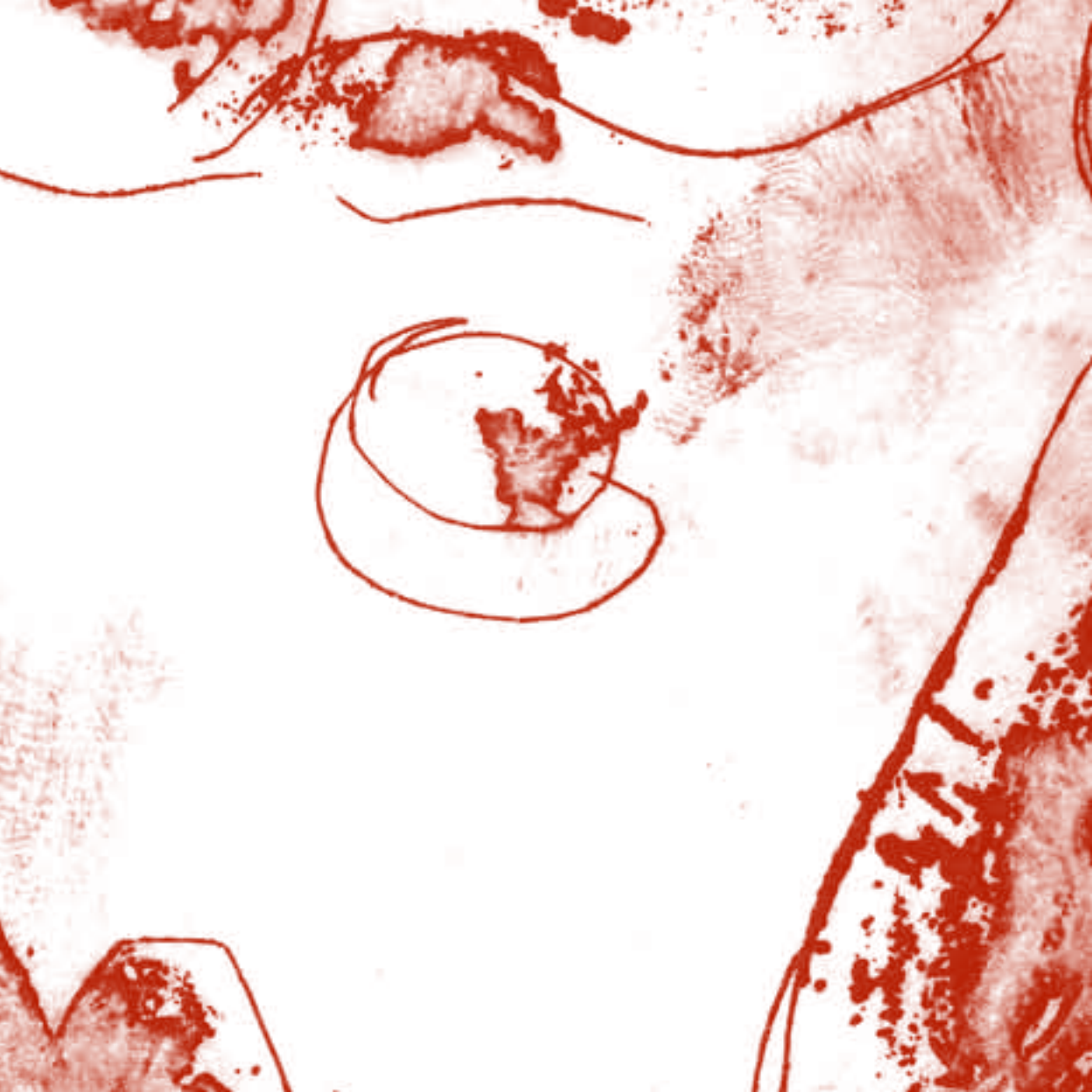
Na het journaal
kijkt ze naar haar boom
vol mooie lichtjes
Licht, voor haar doen
staat ze dan toch op
Wil niet langer wachten
Doet haar jas aan
Doet de knopen stevig dicht
Haar wollen wanten aan
en gaat al naar de deur toe

Dat is te snel
Ze doet haar wanten weer uit
knoopt haar jas los
legt die over de stoel heen
Nog even wachten toch.

Hij sluit het raam van zijn e-mailvenster
- later dan hij dacht, maar toch nog net op tijd
Hij denkt dat zijn keuze de juiste is geweest
- als er juiste keuzen zouden zijn

Hij besluit te beslissen dat het mooi is geweest
Moe mijdt hij de mensen in zijn virtuele wachtrij
Maar maakt wel een laatste contact met een collega
aan de andere kant van het internet

Een hele goede kerst – zo tikken zijn vingers
en slaat het met een return snel naar hem toe
Een hele goede kerst – toetst hij op het bureaublad nog even na
en zegt, wenst het zichzelf nog even na – een hele goede kerst

Hij haalt hijgend de kerst net niet
Zij slaat kerst liefst een keertje over
Hij typt toch maar die extra mail
Zij belooft weer iets te veel
Hij haalt een boom
Zij haalt de boodschappen
Samen vertellen ze elkaar
dat ze nu vrije dagen hebben
en eindelijk wat tijd
voor bezinning hebben

Dan gaat de telefoon
over wanneer moeder opgehaald wil worden
en laat de boom
wat ballen samen met de eerste naalden vallen
Terwijl de kerst-cd
voor sfeer moet zorgen
maken beide ruzie
over wie wel eens wat eerder had mogen ...

Als ze naar de Kerstnachtdienst gaan
schuiven ze op de laatste stoelen aan
Verstopt achter een pilaar
buiten het zicht van koor en predikant
luisteren ze naar oude woorden en gezang
en zoeken twee handen naar elkaar

Wij zijn in het leven nog niet afgeleverd
of om ons heen wordt al strijd geleverd
om wat we zijn
of wat we worden moeten
om wat onze doelen zijn
en hoe wij ze bereiken moeten

Nooit alleen voor onszelf geboren
Altijd op transen van andermans toren

Zegt een man:
ik zoek een huis
Ik zoek een boom
Een plaats
om kerst te vieren

Zegt de man:
ik weet niet
hoe de kerst te vieren
Ik heb geen geloof
geen verhaal
om met jou te delen

Zegt hij:
ik kan wel
mijzelf meebrengen

Zegt een vrouw:
kom in mijn huis
Ik heb een boom
Een tafel
Ik mis een gast

Zegt de vrouw:
ik heb alles
om te delen
Er is niemand
anders
om het te delen

Zegt zij:
dan zal ik
mij met jou delen

En zo, samen, zien zij
de kerst
langzaam
als een sneeuwvlok
dalen

Gevangen in een oud verhaal
loopt de PIW'er¹ hier zijn rondjes
Door de deuren heen
hoort hij verhalen
over moord en onschuld -
logisch
bij Crime Scene Investigations

De meeste herrie
komt als altijd van de Antillianen
die samen met de Marokkanen
bij hem te boek staan
als onoprecht -
aan sommige vooroordelen is hij gehecht

Alleen bij de cel van de Columbiaan
is het als altijd stil
Het geld dat de anderen besteden
aan de huur van een televisie
wordt door hem besteed
aan het onderhoud van zijn familie

Van deur tot deur, van slot tot slot
hoort hij flarden van een lot
tv-gemaakt en uitgezonden
in flarden met elkaar verbonden
door stukken van een door hemzelf geneuried lied
Voor de rest – alleen maar ingeblikt verdriet

PIW = Penitentiair Inrichting Werker. Voorheen: gevangenisbewaarder.

Kijk, luister
en geniet, want
woorden vormen een slinger
om de kerstboom heen
Kleine woorden, grote woorden
die samengaan en zich slingeren
om de mooie kerstboom heen
En als er wordt gelachen
- en gelachen wordt er veel -
dan wordt elke lach
als een ster
gehangen
om de kerstboom heen

Toch
Tegelijk
worden er ook
woorden van verlangen
gehangen om de kerstboom heen
Die zie je niet
Die zijn er niet
Ze hangen niet aan de takken
Ze dienen zeker niet als piek
Ze zijn alleen in gedachten uitgesproken
door iemand die geniet
en misschien wel daardoor
een eigen gemis nog scherper ziet
En door die enkele man of vrouw die buiten loopt
en door het raam al die slingers en sterren ziet
zo vrolijk

om de kerstboom heen

Wij
hangen
onze eigen wensen
om de kerstboom heen
Onze woorden
slingerend wij vrolijk
mee met onze verlangens
zichtbaar, onzichtbaar
om onze kerstboom heen
En bij dat alles
hopen, denken wij
dat onze talenten, onze daden
meer dan slingers en wat sterren maken
en als het even kan een verschil uitmaken
voor hen die geen kerstboom hebben
zoals wij

Wezenlijk

Wezenlijk
heb ik in wezen
niets te zeggen
toe te voegen
of uit te leggen
over wat ik heb gedaan
of niet heb gedaan
dat is te zeggen
ik zou willen zeggen
dat ik niets heb te zeggen
geen verantwoording
hoef af te leggen
over wat ik toch niet heb gedaan

Er valt dus niets meer over te zeggen

Marsman's overheidsman

Denkend aan de overheid
zie ik talloze termen traag door beleidsnota's gaan

Hoor ik reeksen getallen krakend
van budget naar beslissing gaan

En denk ik bij alles dat langs komt
'wanneer oh wanneer, kan ik met vakantie gaan?'

Zo komt kerst voorbij
.. voorbij ...
en is kerst geweest

Zo komt oudjaar weerom
.. weerom ...
en is nieuwjaar
.. geweest

Je houdt de dagen niet vast
door ze beter te plannen
Je houdt de dagen vast
door er te zijn geweest

Ik heb een poster in Parijs gekocht
80 bij 60, zwart-wit, heel decoratief
Ik wilde hem hebben, heb er bewust naar gezocht
Nu heb ik het, ik kijk en voel me een dief

Place Tien An Mien, 5 juni 1989
Man met wit shirt staat voor vier zwarte tanks
De man is klein, de tanks zijn reusachtig
De man staat waar hij staat en stopt de tanks

Ik vind het een mooie poster; mooi getroffen, mooi geraakt
De kracht van het individu tegen de macht van de staat
Ik wil geloven in waar deze man op dat moment voor staat
al weet ik wat er daarna met hem en China gebeuren gaat

Maar met deze poster pronk ik met een moed die ik niet heb
Natuurlijk weet ik dat ik nooit zo voor een tank zal staan
De man was moedig maar ook volslagen gek
Erger is dat ik met de talenten die ik heb
eerder als commandant over de weg zal gaan
en dan geconfronteerd met zo'n irrationele gek
niet zeker zal weten of ik mijn tank zal laten stoppen
of rechtdoor en over hem heen zal gaan

Hij scheurt en kleurt
de kaarten vol
Trekt rode strepen
over groene bomen
Verfrommelt sterren tot een bal

Goede wensen voor het nieuwe jaar
Wensen voor een mooie kerst
krijgen rode vegen
en kreukels mee
van zijn kleuterknuisten

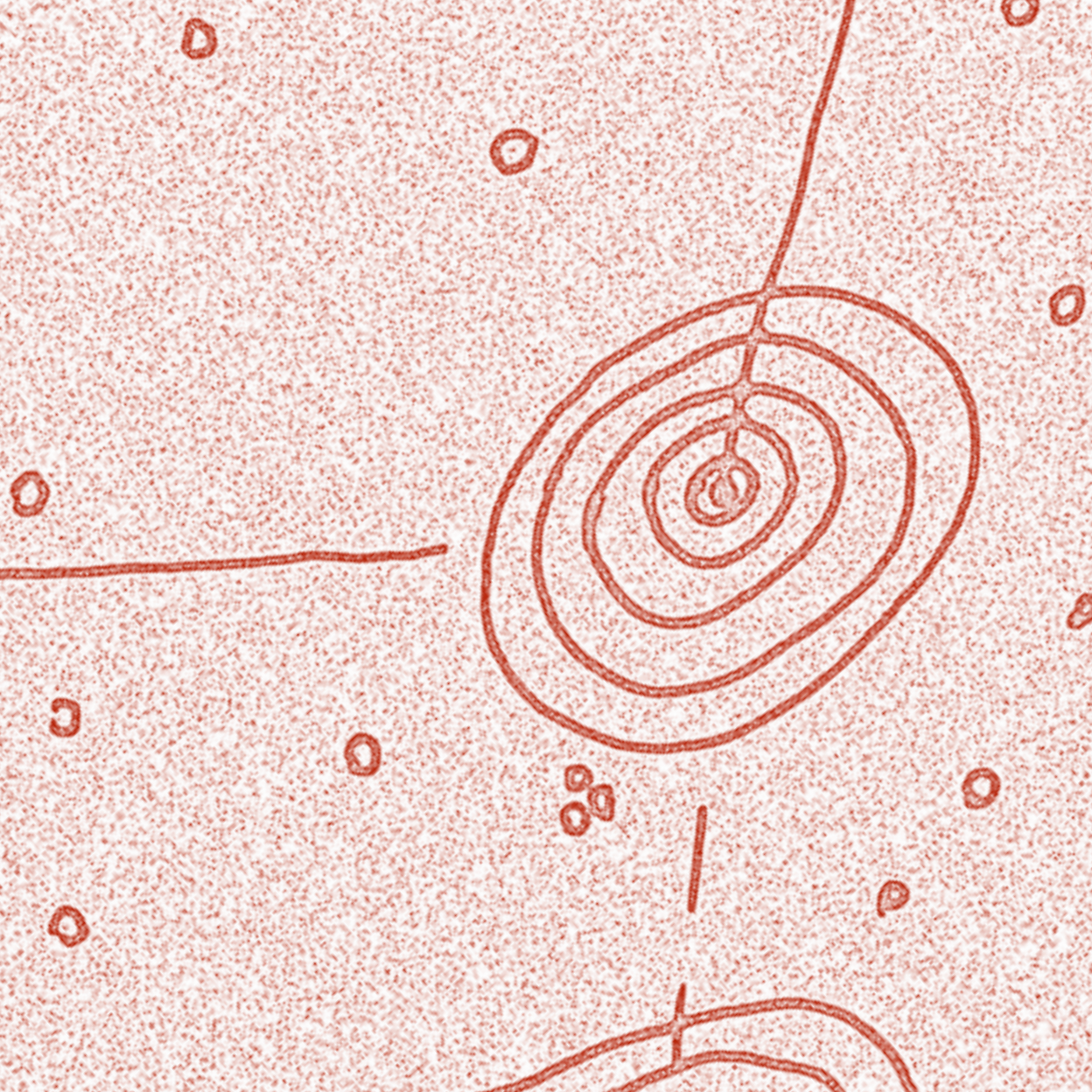
Zoonlief mag best spelen van zijn moeder
met de wensen van het laatste jaar
Hij gaat voor wat glittert en glimt
Geeft niets om woorden achter elkaar
Krast en kleurt blij een kaart
tot hij weer een ander vindt

De spreker is mat
Ik ook
Ik zak ineen
In mijzelf, kijk naar buiten
als het kind in de klas
dat nooit zin in leren had

De kloof tussen beleid en uitvoering
wordt door de spreker niet overbrugd
Een paar powerpoints later
ben ik in mijn hoofd gevluucht

Ik droom van wetten die zijn ontregeld
Van diensten die niet meer nodig zijn
Van burgers die niet meer worden gemangeld
en visies die een beetje praktisch zijn

Maar de spreker verheft zijn stem genoeg
om mij uit mijn conferentieslaap te halen
Helaas, zegt hij, het is zijn laatste sheet
en tot zijn groot verdriet moet hij het hierbij laten
Maar als alle stappen worden doorlopen
zonder te bekniBBelen op het budget
dan zal het in uw organisatie allemaal beter lopen
mits u natuurlijk goed hebt opgelet

Ik heb een kerst gewenst
voor alle warmte die eerder is gemist

Eén kerst voor de familie die ik te weinig heb gezien
Eén kerst voor alle verhalen die ik niet heb verteld
en één kerst voor alle momenten die we niet hebben gedeeld

Ik heb een nieuwjaar gewenst
voor alles wat ik in het oude jaar gemist heb
Eén nieuw jaar voor de dagen dat ik niet thuis was
Eén nieuw jaar voor de boeken die ik niet heb kunnen lezen
en één nieuw jaar voor alles wat ik niet gezegd heb

En dan nog

Kerst en nieuwjaar
zullen mij nooit brengen
wat ik op andere momenten niet heb kunnen zeggen

Elke dag is kerst, elke dag nieuwjaar
Ik wens u het beste, ik wens mijzelf, onszelf het beste
Vandaar

Wat is de waarheid van de overheid?
Is het de onbeheerste, onbeheerde opeenstapeling
van goedbedoelde desastreuze neveneffecten en
uitgelokte incidenten?
Of is het een meer dagelijks verhaal?
Van vaders, moeders en vrijgezellen
die naar hun werk toe gaan
vergunningen verlenen, onderwijs geven
uitkeringen verstrekken en al die dingen doen
die er toe doen?
Die naast de burger in de rij in de winkel staan
die ze die ochtend, zo snel ze konden
hebben geholpen aan het loket?

Of is het beide?
En is het drama van de overheid
het drama van onszelf
Dat we in ootmoed en overmoed
en burgerlijk ons best doen
een cliché zijn geworden van onszelf
Een doorgedrukte, ingeregelde
negatieve afdruk van onze
betere helft?

De overheid, dat zijn wij
Wil je een ander, dan ben je daar bij
Verwerp het cliché
Loop niet met je eigen beelden mee

西華大學圖書館
圖書部

Broos en tijdelijk
hecht en bijeen

Groen en grijs
rood en wit
Van tweeën één en
één van tweeën

Tegengesteld en samengesteld
een groet en een wens

Kerst en nieuwjaar
Het is bezinnen
en beginnen

Beginregel en jaar van schrijven:

	Kerst en nieuwjaar (2002)
Waar zijn de ridders in de Ridderzaal gebleven? (2005)	Omdat we met kerst (1998)
Meester (2005)	Misschien is december (1993)
Dichter bij kwaliteit (2004)	Een keizer rekent terug .. (1999)
Stil zit het raadslid (2005)	Het is acht uur 's avonds (2004)
Hij sluit het raam van zijn e-mailvenster (2005)	Hij haalt hijgend de kerst net niet (1997)
We zijn in ons leven (1985)	Zegt een man (2000)
Gevangen in een oud verhaal (2005)	Kijk, luister (1994)
Wezenlijk (1994) – Marsman's overheidsman (2005)	Zo komt kerst voorbij (2004)
Ik heb een poster in Parijs gekocht (1990)	Hij scheurt en kleurt (2001)
De spreker is mat (2005)	Ik heb een kerst gewenst (1995)
Wat is de waarheid van de overheid? (2005)	Broos en tijdelijk (2003)

Northedge

Peter Noordhoek, auteur
Gerrie Lammé, uitgever
Handan Arik, grafisch ontwerper, Delft
Drukkerij Nivo, Delft

Northedge BV
Oosthaven 15-16
2801 PC Gouda

tel.: 0182 68 45 45
e-mail: info@northedge.nl
web: www.northedge.nl